

Speech 'Helder toezicht op verboden AI: extra vangnet voor behoud van een vrije samenleving'

Datum: 29 mei 2024

Gelegenheid: Jaarcongres van de Vereniging Privacy Recht

Spreeker: Sven Stevenson, programmadirecteur van de directie Coördinatie Algoritmes (DCA), Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Goedendag. Wat fijn dat ik op het jaarcongres van de Vereniging Privacy Recht mag spreken over verboden AI, en dan vooral hoe het toezicht daarop een nieuw instrument of extra vangnet kan zijn om bij te dragen aan onze vrije samenleving. Dank daarvoor aan de organisatie van deze dag.

1. The Social Dilemma

Ik moet ook direct mijn verontschuldiging aan u aanbieden. Want ik trap af met een enorm cliché, door te beginnen met een verwijzing naar een voor jullie wellicht bekende film: *The Social Dilemma*. Een docudrama waarin specialisten, activisten en voormalige werknemers een boekje openen over de schadelijke gang van zaken bij de techgiganten.

De documentaire verscheen in 2020 en legde voor een groot publiek de grote gevolgen van sociale media bloot. Het gaf inzicht in de manipulatieve technieken die een zorgelijk effect op ons online gedrag hebben. Bijvoorbeeld doordat die technieken zo ontworpen zijn dat ze verslaving aanmoedigen. Of onze democratische waarden raken, doordat aanbevelingssystemen een grote hoeveelheid desinformatie verspreiden en filter bubbles creëren door gebruikers vaak 'more of the same' aan te bevelen.

Voor veel mensen toen een schok, maar tegelijkertijd worden veel van die manipulatieve technieken nog steeds ingezet. We zijn ze wellicht zelfs een beetje voor lief gaan nemen...

En dat is ook wat een documentaire behoort te doen. Het zet je aan het denken over wat we normaal zijn gaan vinden, en of we bepaalde praktijken wel normaal moeten vinden. Dat moedigen we vanuit de AP zeer aan. Wanneer we een goed beeld hebben van de risico's van AI, ontstaat er ook ruimte voor de positieve aspecten die AI teweegbrengt. Zoals de maker van de documentaire – Tristan Harris – zei:

"It's not about the technology being the existential threat. It's the technology's ability to bring out the worst in society being the existential threat."

The Social Dilemma is natuurlijk een woordspeling op sociale media, maar verwijst ook naar sociale dilemma's, een andere term voor collectieve actieproblemen. En die collectieve actieproblemen treden al snel op als er externaliteiten in het geding zijn. Denk bijvoorbeeld aan een AI-systeem voor gezichtsherkenning dat via internetscraping wordt getraind. Het schendt de grondrechten van burgers, maar voor de organisatie achter het AI-systeem is dat een externaliteit. De oplossing in zo'n geval is

regulering, zodat de externaliteit wordt meegewogen in de beslissingen van een organisatie. Ook verbieden is zo'n vorm van regulering.

2. Naar een nieuw regulerend kader voor AI

AI de goede kant op sturen is de opdracht die voor ons ligt. Niet zozeer door AI per definitie te beperken, maar door regels te stellen tegenover de toepassingen die schade kunnen veroorzaken. Zo voorkom je dat toepassingen het slechtste in de samenleving naar boven halen.

Toen The Social Dilemma uitkwam in 2020, was het reguleringskader nog wat gebrekkig. Een paar jaar en veel alarmerende signalen verder, komt een brede waaier aan wetgeving nu écht in zicht. Dat biedt extra gereedschap om risico's te mitigeren. Bovendien behelst de komst van nieuwe wetgeving een duidelijk signaal: bepaalde praktijken vinden we als samenleving niet langer acceptabel.

U zult zich wellicht afvragen waarom ik niet verwijs naar de AVG, de Algemene verordening gegevensbescherming. Dat stuk gereedschap – van de hoogste kwaliteit en ook nog eens volledig made in Europe – was immers al voor de documentaire van kracht, en voor die manipulatieve technieken worden tenslotte immers veel persoonsgegevens verwerkt. Bovendien sta ik hier vanuit de AP.

Gegevensbescherming is vanzelfsprekend heel belangrijk, daarvan hoef ik u niet te overtuigen. Maar daar kom ik niet over praten. Vorig jaar sprak mijn voormalige collega Cecile Schut op jullie Privacy Congres al over gegevensbescherming bij algoritmes & AI.

Ze benoemde toen ook de nieuwe taak van de AP: coördinerend toezicht op de inzet van algoritmes en AI. Daar wil ik vandaag verder op ingaan, en ik wil het specifiek met u over AI-regulering hebben. En zoals aangekondigd: in het bijzonder het verbod op bepaalde AI-toepassingen onder de AI-verordening.

3. Coördinerend algoritmetoezicht

Voor daar echter verder op in te gaan, wil ik eerst reflecteren op wat wij op dit gebied doen bij de AP, om vervolgens een kort beeld te schetsen van de ontwikkelingen op het gebied van AI.

Allereerst, wat doen we eigenlijk bij de AP op dit punt? Eind 2021 werd in het regeerakkoord vastgelegd dat er behoefte was aan een coördinerend algoritmetoezichthouder in Nederland. De Autoriteit Persoonsgegevens werd vervolgens met deze uitdagende taak op pad gestuurd, en zo hebben we er nu een tweede pijler bij, naast ons werk als toezichthouder op naleving van de privacywetgeving, zoals de AVG en de Wpg.

Inmiddels zijn we heel wat pionierswerk verder, en sta ik hier als directeur van de in 2023 opgerichte directie Coördinatie Algoritmes, DCA. Als algoritmetoezichthouder werken we aan de bescherming van publieke waarden en grondrechten bij de ontwikkeling en inzet van algoritmes en AI. Hiervoor kijken we zowel naar simpele rule-based algoritmes, als naar veel complexere zelflerend algoritmes (AI).

Hoe wij aan de verantwoorde inzet van algoritmes en AI bijdragen? We focussen ons op een aantal hoofdtaken. Laat ik beginnen met de taak die het meest voor de hand ligt als toezichthouder.

DCA coördineert en bevordert samenwerking in toezicht op AI en algoritmes. Die coördinatie is heel belangrijk, want toezicht op algoritmes en AI vergt een nieuwe aanpak onder toezichthouders.

Algoritmes en AI worden in een veelheid van contexten en sectoren in de samenleving toegepast. Dat betekent dat veel toezichthouders gaan toezien op hetzelfde onderwerp. En dat betekent dat we moeten gaan samenwerken.

Samenwerken betekent niet alleen afstemmen, maar ook elkaar versterken met elkaars kennis, om zo tot een geharmoniseerde aanpak te komen. Er staat ons dus nogal een opgave te wachten, en de DCA werkt hier vanuit haar coördinerende taak hard aan.

Die samenwerking is essentieel voor onze tweede hoofdtaak: het verschaffen van *guidance* en normuitleg voor organisaties. Ook hier is samenwerking belangrijk, niet alleen met andere toezichthouders maar ook met de bedrijven en organisaties die al werken met algoritmes en AI.

Om tot *guidance* en normuitleg te komen hebben we namelijk input nodig. Dat doen we bijvoorbeeld door workshops en kennissessies te organiseren.

Dan onze derde hoofdtaak. Om te komen tot *guidance* en normuitleg, moeten we goed in kaart brengen wat belangrijke huidige en toekomstige risico's en algehele ontwikkelingen zijn.

Het vroegtijdig monitoren van risico's en signalen helpt ons te bepalen waar uitleg en *guidance* nodig gaan zijn. Bovendien informeren we met ons werk beleidsmakers en werken we aan bewustwording binnen de samenleving.

Sprekend voorbeeld is onze halfjaarlijkse 'Rapportage AI- & Algoritmerisico's Nederland'. Daarin brengen we overkoepelende risico's van het AI- en algoritmegebruik in Nederland in kaart. Hiervoor gaan we in gesprek met partijen binnen en buiten ons toezichtsnetwerk. Zo komen we tot een trendbeeld vanuit uiteenlopende perspectieven en uit verschillende hoeken van de maatschappij.

4. Toename AI-gebruik en -risico's

Hoe staat het er eigenlijk voor met de inzet van algoritmes en AI?

Dat we momenteel hard werken aan de versterking van het algoritme- en AI-toezicht in Nederland, is niet gek als we zien hoe snel AI zich ontwikkelt. Investerings in AI zijn enorm. Wereldwijd vond in 2023 een verachtvoudiging van de investeringen in generatieve AI plaats ten opzichte van het jaar ervoor. Naar verwachting zal de omzet in deze markt voorlopig ieder jaar verdubbelen. Daarnaast zagen we in 2023 een verdubbeling van het aantal uitgebrachte *foundation models*, de basis voor de nieuwe generatie van geavanceerde AI-toepassingen.ⁱ Ook open source AI-onderzoek neemt fors toe.

Deze ontwikkelingen introduceren ook nieuwe risico's. In haar meest recente Digital Economy Outlook 2024 constateert de OESO dat er bijvoorbeeld in 2023 wereldwijd een 53-voudige toename was van het aantal AI-incidenten en -gevaren dat werd beschreven door vooraanstaande media.ⁱⁱ

Een veelvoorkomend gevaar is de opkomst van deepfakes. AI is wereldwijd onderdeel van verkiezingscampagnes geworden. Neem India, waar politici dit jaar volop gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheden van AI. Bijvoorbeeld door AI gelijktijdig op verschillende plekken aanwezig te kunnen zijn,

of speeches realtime uit te kunnen zenden in een andere taal. Het is geen verrassing dat deze technieken ook worden ingezet om te manipuleren.

Zo werden afgelopen maand deepfakevideo's gedeeld van Bollywoodsterren die campagne zouden voeren voor de oppositiepartij, zonder hun toestemming.ⁱⁱⁱ

Een heel ander voorbeeld. AI neemt in toenemende mate de rol in van psycholoog of romantische partner. Experts waarschuwen voor schadelijke psychische effecten wanneer AI de rol van een belangrijk persoon in iemands leven gaat spelen. Tegelijkertijd weten we dat AI inmiddels steeds beter in staat is om emoties te herkennen, en deze rol steeds beter zal kunnen gaan vervullen.

De prangende vragen die bij dit soort praktijken gesteld moeten worden: wat zijn de lange(re)termijnrisico's, welke risico's kunnen we voorzien en welke wellicht nog niet? En alles overziend, willen we dergelijke praktijken op dit moment als samenleving laten gebeuren?

5. 2024: Het jaar van AI-regulering

De ontwikkelingen op het gebied van AI gaan dus snel, en gelukkig reageert de wereld met wetgeving en beleid. In de toekomst blikken we misschien wel terug op 2024 en zullen we dit misschien wel bestempelen als hét jaar waarin AI-regulering echt tot stand kwam.^{iv}

In de Verenigde Staten wordt er in veel staten nieuwe wetgeving voorgesteld om de risico's van AI in te perken, en ook op federaal niveau kwam de regering-Biden vorig jaar met een Executive Order over de veilige en betrouwbare ontwikkeling van AI.

Ook in China, waar regulering tot op heden vooral summier, fragmentarisch en slechts gericht op bepaalde systemen was, wordt voor het eerst meer omvattende AI-wetgeving overwogen. En ook in de Global South worden wetsvoorstellen gedaan die toegespitst zijn op de beperking van de risico's van AI in die landen.^{v vi}
vii

6. De AI-verordening

Last but certainly not least, in Europa krijgen we de AI-verordening. Definitieve aanname is sinds vorige week een feit. En ondanks dat jullie er wellicht al bekend mee zijn, benoem ik toch graag enkele belangrijke uitgangspunten. De rest van mijn spreektijd zal ik aan deze verordening wijden.

Eerste uitgangspunt. AI-systemen worden met de nieuwe verordening onderdeel gemaakt van het Europese systeem van **productregelgeving**.

Zodoende komen AI-systemen onder eenzelfde soort **markttoezicht** te vallen als – bijvoorbeeld – auto's, speelgoed en medische apparaten.

AI-systemen moeten, net zoals auto's of bakfietsen, voldoen aan bepaalde vereisten voordat zij de Europese markt mogen betreden. Daarbij zijn die vereisten bij een auto overigens wel iets helderder dan bij een AI-systeem. Van een auto wordt verwacht dat de remkabels het niet zomaar begeven.

AI-systemen moeten straks voldoen aan subjectievere vereisten rondom datakwaliteit, robuustheid en uitlegbaarheid.

In dit systeem van productregelgeving en markttoezicht zitten duidelijke verschillen ten opzichte van wat we kennen bij de AVG:

- Markttoezichthouders onder de AI-verordening houden bijvoorbeeld toezicht op schendingen binnen hun eigen nationale markt, ongeacht de hoofdvestiging van de onderneming die een AI-systeem aanbiedt of gebruikt.
- En van markttoezichthouders wordt, naast het sanctioneren van overtredingen door het geven van boetes, verwacht dat zij een 'veilige Europese markt faciliteren' door aanbieders ertoe te bewegen producten terug te roepen wanneer zij niet voldoen aan de gestelde eisen.

Tweede uitgangspunt is dat bij de AI-verordening gekozen is voor een **risico-gebaseerde aanpak**. Kortgezegd betekent dit dat er strengere regels gelden wanneer de risico's groter worden voor burgers en de samenleving als geheel. AI-systemen worden daarom ingedeeld in risicogroepen.

En iedere risicogroep kent vervolgens zijn eigen set aan verplichtingen.

Sommige producttoepassingen worden volledig verboden, bepaalde soorten hoogrisicotoepassingen moeten aan een serieuze lijst met verplichtingen voldoen. Van weer andere producten wordt enkel transparantie richting gebruikers gevraagd.

Derde uitgangspunt is dat de AI-verordening **stapsgewijs in werking treedt**.

De eerste bepalingen waarmee specifieke AI-toepassingen verboden worden, treden eind dit jaar al in werking. Halverwege volgend jaar gelden de regels voor 'zogenoemde AI-modellen voor algemene doeleinden'. Denk hierbij aan modellen met tot de verbeeldingen sprekende namen als Gemini 1.0, Jurassic-2, Claude 3, GPT-4, Mistral 7B en Fuyu-8B. Weer een jaar later zijn ook de verplichtingen voor hoogrisicotoepassingen van kracht. Medio 2027 is het moment waarop de verordening volledig in werking is getreden.

7. Verboden AI

De AP is opgetogen dat er, na vele jaren onderhandelen, definitief een verordening is. Het is een stap richting een meer verantwoorde inzet van AI binnen Europa. En vanaf hier gaat het snel.

Vanaf begin volgend jaar is het namelijk al verboden om AI-toepassingen die een **onaanvaardbaar** risico met zich meebrengen op de Europese markt aan te bieden of te gebruiken. Dat betekent ook dat we effectief toezicht in moeten gaan richten om van deze verordening een succes te maken. Een uitdaging waaraan we vanuit de AP graag meewerken.

Dit doen we door als coördinerend algoritmetoezichthouder samen met andere partijen bij te dragen aan de voorbereidingen op de AI-verordening. Deze maand hebben we hiervoor met een brede groep toezichthouders een tweede tussenadvies aangeboden aan de minister van Economische Zaken, de staatssecretaris van Digitale Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister voor Rechtsbescherming. We

werken momenteel aan een laatste advies, waarna het aan het kabinet is om de Nederlandse toezichthouders bij wet aan te wijzen.

Het tweede tussenadvies is samen met alle toezichthouders tot stand gekomen. Hierin wordt voorgesteld om de AP, in samenhang met een vermoedelijke toekomstige taak als markttoezichthouder op de AI-verordening, ook markttoezichthouder op verboden AI te maken.

U begrijpt dat wij ons daarom op dit moment intensief buigen over een aantal vragen en uitdagingen die de verordening op het gebied van ‘verboden AI’ met zich brengt. Ik neem u daar graag in mee.

Allereerst, de uitdaging rondom het definiëren van artificiële intelligentie.

Om effectief te kunnen reguleren is er de noodzaak te definiëren wat een ‘AI-systeem’ precies is. AI is een containerbegrip. Volgens de een begint AI bij een vrij simpel algoritme, terwijl het voor de ander associaties oproept met systemen met een vergaande nabootsing van menselijke intellectuele vermogens.

Voor de AI-verordening zijn dit in beide gevallen geen werkbare definities. Te brede, te smalle of te abstracte definities dragen niet bij aan de rechtszekerheid van burgers en zorgen niet voor een doelmatige werking van de verordening. De AI-verordening probeert daarom nauwkeurig te zijn, en tegelijkertijd een te sterke vernauwing van het begrip te voorkomen. Leunend op het goede werk van de OECD op dit gebied,^{viii} is daarom de volgende definitie overeengekomen:

“Een AI-systeem is een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken en dat na de uitrol aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen.”

AI met al niet onaardig. Het focust sterk op het autonome en zelf-aanpassende karakter van AI, en het benoemt de grote waaier aan output die AI-systemen bedoeld en onbedoeld kunnen leveren.

Hiermee is de definitie hopelijk ook toekomstbestendig. Tegelijkertijd denken we dat we de komende jaren jurisprudentie en richtlijnen nodig gaan hebben om de betekenis van deze definitie verder in te kleuren. En de uitdaging is dat dit niet moet leiden tot een te krappe uitleg, om te voorkomen dat partijen op deze manier de verantwoordelijkheden van de AI-verordening proberen te omzeilen.

De tweede uitdaging zien we in het scherp houden van het soort toepassingen dat we binnen de Europese Unie ongewenst vinden.

Tot nu toe heb ik enkel gezegd dat het verbod geldt voor een AI-systeem dat een onaanvaardbaar risico met zich meebrengt. Wat de verordening daadwerkelijk doet, is echter producttoepassingen omschrijven waarvoor het verboden is AI-systemen in de handel te brengen, in gebruik te stellen of te gebruiken. Er is daarom een uitputtende lijst van ongewenste AI-praktijken opgesteld.

Op deze lijst vinden we acht soorten toepassingen. Ik noem kort de systemen die straks niet meer op de Europese markt mogen bestaan:

- Systemen die de vrije keuze van mensen te veel beperken, mensen misleiden of manipuleren of misbruik maken van kwetsbaarheden.

- Systemen die worden ingezet voor social scoring, predictive policing en het scrapen van gezichtsopnamen van het internet of CCTV-beelden.
- Ook systemen voor emotieherkenning in de werkomgeving en het onderwijs en biometrische categorisering worden aan banden gelegd.
- Tot slot wordt het gebruik van systemen voor biometrische identificatie in de rechtshandhaving in de meeste gevallen verboden.

Het draagt te ver al deze categorieën op dit moment apart te behandelen, maar met oog op de snelheid waarmee nieuwe AI-toepassingen op de markt gebracht worden, wil ik er graag de volgende twee dingen over zeggen.

Allereerst merk ik op dat het lijstje van verboden AI-toepassingen uitputtend, maar volgens mij nooit af is. Zoals gezegd, staat de ontwikkeling van AI niet stil, waardoor we moeten blijven checken of er geen nieuwe toepassingen met een onaanvaardbaar risico bijkomen. Is dit het geval, dan moet het artikel waarin de verboden zijn opgenomen worden aangevuld.

De mogelijkheid om dit aan te vullen, zie ik als een krachtig wapen in de handen van de Europese democratie. Het geeft namelijk de mogelijkheid om binnen de Europese Unie grenzen te stellen aan technologie, en de ontwikkeling ervan die kant op te sturen dat het maatschappelijke waarde met zich meebrengt. Als AP kunnen we hier, als coördinerend algoritmetoezichthouder, een positieve bijdrage aan leveren vanuit onze signaleringsfunctie. Overigens kunnen ook academici, het maatschappelijk middenveld en jullie als professionals een belangrijke bijdrage leveren aan dit debat en de signalering.

In het verlengde van deze tweede uitdaging zie ik ook dat er nog ontzettend veel uitlegwerk over de precieze invulling van de verboden te doen is.

Dit wil ik graag aan de hand van een van de verboden toelichten. Een verbod gaat namelijk niet vanzelf werken. Daar moeten toezichthouders, maar ook een waaier aan andere stakeholders, zelf handen en voeten aan geven.

Neem bijvoorbeeld het verbod op AI-systemen die mensen manipuleren of misleiden. De precieze tekst uit de verordening over dit verbod luidt als volgt:

“De volgende AI-praktijken zijn verboden:

- a) het in de handel brengen, het in gebruik stellen of het gebruiken van een AI-systeem dat subliminale technieken waarvan personen zich niet bewust zijn of doelbewust manipulatieve of misleidende technieken gebruikt, met als doel of effect het gedrag van personen of een groep personen wezenlijk te verstoren door hun vermogen om een geïnformeerd besluit te nemen merkbaar te belemmeren, waardoor zij een besluit nemen dat zij anders niet hadden genomen, op een wijze die ertoe leidt of er redelijkerwijs waarschijnlijk toe zal leiden dat deze of andere personen, of een groep personen, aanzienlijke schade oplopen”

Nogal een mond vol. En ook nog eens overladen met begrippen die verder moeten worden ingevuld. Wanneer kwalificeert iets als een subliminale techniek? Vanaf welk moment spreken we met recht over manipulatieve of misleidende technieken? En hoe zit dat vervolgens met het ‘vermogen om een geïnformeerd besluit te nemen’? Dit zijn vragen die niet alleen theoretisch-juridisch interessant zijn, maar die ongetwijfeld in de praktijk gaan spelen.

8. Blik vooruit

Ik kom tot een afronding. Terugdenkend aan mijn inleiding over The Social Dilemma kun je je bijvoorbeeld afvragen in hoeverre de technieken die worden gebruikt om sociale media zo verslavend mogelijk te maken, onder dit verbod zouden zijn te brengen als hier ook AI voor wordt ingezet.

Daarbij speelt dat de Europese wetgever de afgelopen jaren veel meer wetgeving heeft opgesteld op basis waarvan dergelijke praktijken kunnen worden aangepakt. Denk aan de Digital Services Act die beoogt de grondrechten van gebruikers van online platformen te beschermen. Het interpreteren van de AI-verordening op zich, maar ook zeker in relatie tot andere, nieuwe digitale wetgeving, is een mooie uitdaging voor de komende jaren. Een uitdaging die ook noopt tot samenwerking.

Gelukkig gaat er de komende tijd dan ook hard gewerkt worden om concretere uitleg van de verboden te kunnen geven en implicaties te kunnen adresseren. Door de Europese Commissie via reeds aangekondigde richtsnoeren. Door samenwerking tussen de markttoezichthouders op Europees niveau. En door de toezichthouders in Nederland. Bijvoorbeeld door actief de dialoog op te zoeken met de samenleving. Bijvoorbeeld met jullie als professionals in het veld.

Vanuit de AP zijn wij er namelijk van overtuigd dat stakeholders betrokken moeten worden bij het toezicht op verboden AI. Dat past bij de noodzaak om snel informatie te verzamelen over de wijze waarop we effectieve verboden realiseren. Enkel vanachter ons eigen bureau gaat dat niet lukken. We moeten naar buiten toe.

Heel concreet willen wij dit onder andere doen door deze zomer een call for input over verboden AI te publiceren. We doen dat vanuit onze taak als coördinerend algoritmetoezichthouder en de voorbereidende rol die wij hebben in de inrichting van het toezicht op de AI-verordening. Via de call voor input kunnen geïnteresseerden hun inbreng geven op een consultatiedocument waarin veel uitdagingen rondom verboden AI verder zijn uitgewerkt. Dit helpt om uiteindelijk precies het soort uitdagingen zoals ik die vandaag heb toegelicht aan te vliegen. Zo werken we open en in dialoog toe naar effectief toezicht op verboden AI.

In mijn inleiding haalde ik een quote aan van documentairemaker Tristan Harris. Met de aanpak die ik zojuist schetste, zorgen we ervoor dat AI, in tegenstelling tot wat Harris vreest, niet zal werken als technologie die het slechtste in onze samenleving naar boven haalt.

Om dan maar net zoals mijn begin, te eindigen met een clichématige verwijzing naar een televisieserie: helder toezicht op verboden AI kan een extra vangnet worden voor het behoud van een vrije samenleving. Eentje waarmee we Black Mirror-achtige praktijken hopelijk zo goed als mogelijk kunnen voorkomen.

Dank u voor uw aandacht.

ⁱ Nestor Maslej, Loredana Fattorini, Raymond Perrault, Vanessa Parli, Anka Reuel, Erik Brynjolfsson, John Etchemendy, Katrina Ligett, Terah Lyons, James Manyika, Juan Carlos Nieves, Yoav Shoham, Russell Wald, and Jack Clark, "The AI Index 2024 Annual Report," AI Index Steering Committee, Institute for Human-Centered AI, Stanford University, Stanford, CA, April 2024. https://aiindex.stanford.edu/wp-content/uploads/2024/05/HAI_AI-Index-Report-2024.pdf.

-
- ii OECD (2024), OECD Digital Economy Outlook 2024 (Volume 1): Embracing the Technology Frontier, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a1689dc5-en>.
- iii Meryl Sebastian (2024), AI and deepfakes blur reality in India elections, BBC. <https://www.bbc.com/news/world-asia-india-68918330>.
- iv IAPP (2024), Global AI Law and Policy Tracker. [global_aiLaw_policy_tracker.pdf \(iapp.org\)](https://www.iapp.org/global-ai-law-policy-tracker.pdf)
- v Laura Schertel Mendes en Beatriz Kira (2023), The road to regulation of artificial intelligence: the Brazilian experience, Internet Policy Review. [The road to regulation of artificial intelligence: the Brazilian experience | Internet Policy Review](https://www.internetpolicyreview.com/the-road-to-regulation-of-artificial-intelligence-the-brazilian-experience).
- vi Tate Ryan-Mosley, Melissa Heikkilä en Zeyi Yang (2024), What's next for AI regulation in 2024?, MIT Policy Review. <https://www.technologyreview.com/2024/01/05/1086203/whats-next-ai-regulation-2024>.
- vii Daniel Rodriguez Maffioli (2023), AI regulation in Latin America: Balancing global trends with local realities, IAPP. <https://www.iapp.org/news/a/ai-regulation-in-latin-america-balancing-global-trends-with-local-realities>.
- viii OECD (2024), "Explanatory memorandum on the updated OECD definition of an AI system", OECD Artificial Intelligence Papers, No. 8, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/623da898-en>.